

Мараховська Н.В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Маріупольський державний університет*

ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІЗУ SWOT У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

У процесі реформування системи вищої освіти України необхідно створити умови для самоаналізу майбутніми фахівцями, зокрема психологами, теоретичного та практичного напрямів їх фахової підготовки. При цьому доцільно спрямовувати студентів до професійної самооцінки, котра має комплексний характер, тобто майбутні психологи мають виявляти як власні переваги, так і недоліки, а також визначати перспективи та загрози професійного розвитку. На наш погляд, цьому сприяє використання аналізу swot у фаховій підготовці майбутніх психологів.

SWOT традиційно застосовують у сфері бізнесу для вивчення особливостей компанії та її місця на ринку, акцентуючи увагу на її сильних (Strengths) та слабких (Weaknesses) сторонах, котрі є внутрішніми факторами, а також можливостях (Opportunities) та загрозах (Threats), котрі, в свою чергу, є зовнішніми факторами. Як свідчить аналіз наукової літератури, проблема використання SWOT в системі освіти набула поширення лише протягом останніх років та зокрема в сфері освітнього менеджменту. Так, дослідники вважають за доцільне використовувати SWOT як інструмент аналізу вищої освіти (О. Тоцька) [3], стратегічного управління освітньою організацією (Т. Патрахіна) [2], загальноосвітнім навчальним закладом (С. Кошевенко) [1] тощо. Цінними для нашого дослідження є роботи зарубіжних учених А. С. Гулерія [4] та М. Мак-Ардл [5], у яких надано рекомендації щодо застосування SWOT у професійній діяльності педагогів. Питання використання аналізу SWOT у фаховій підготовці студентів, зокрема майбутніх психологів, не були предметом спеціальних досліджень.

Визначаємо аналіз SWOT як метод самодіагностики успішності професійної діяльності. На наш погляд, його доцільно використовувати після проходження студентами виробничої практики. Аналізуючи свої сильні сторони, студент ставить перед собою питання: «Що мені добре вдається в роботі? Які мої переваги?». Визначаючи слабкі сторони, або недоліки, студент запитує себе: «Що потребує виправлення або вдосконалення? Чому потрібно запобігати?». Можливості – це відповіді на такі питання: «Які можливості є в мене для успішного здійснення професійної діяльності? Від чого я можу відштовхнутися?». Загрози для успішного здійснення навчального процесу треба визначити за такими питаннями: «Які перепони є на моєму шляху? Що заважає мені в роботі?».

Серед сильних сторін доречно виокремити високу вмотивованість та особистісну значущість професійної діяльності, опанування фахових знань, сформованість професійних умінь та навичок, набуття практичного досвіду, наявність особистісних якостей, котрі сприяють успішності професійної діяльності. Серед слабких сторін виокремлюємо, відповідно, недостатнє опанування студентами необхідних професійних знань, умінь та навичок, відсутність стійкого інтересу до майбутньої професійної діяльності та наявність особистісних якостей, котрі заважають її успішності.

Можливостями для подальшого розвитку майбутнього психолога є самоосвітня діяльність, самостійне здобуття знань, виконання дослідницьких завдань та проектів, участь у наукових гуртках, конференціях, семінарах, проблемних групах, індивідуальні консультації з викладачами, стажування тощо.

У пункті «загрози» студенти визначають негативні, на їх думку, зовнішні явища, котрі заважають розкриттю їх потенційних можливостей для успішного здійснення професійної діяльності, наприклад, високе навчальне навантаження, відсутність необхідних спецкурсів, навчальних ресурсів, недостатність практичних занять з професійно-орієнтованих дисциплін тощо.

Після проходження майбутніми психологами виробничої практики ми проводимо з ними спеціальний тренінг, метою якого є проаналізувати успішність професійної діяльності за допомогою SWOT. Студенти аналізують власні сильні сторони за допомогою постерів, котрі створюють самі, зображаючи на них свої досягнення. Слабкі сторони, недоліки та труднощі аналізуються та «переборюються» під час виконання вправи «Головний біль – Аспірин». Учасники розподіляються по парах, один з них висуває свою проблему, інший дає пораду. Аналіз «загроз» та «можливостей» здійснюється у формі «листа до себе», де майбутні психологи пишуть, що перешкоджає їм бути лідером у професійній діяльності й про способи подолання перешкод. Потім студенти опускають аркуші в конверт з позначкою певного періоду часу, через який вони хотіли би одержати листа, наприклад, через рік. Згодом, одержуючи власні листи, учасники дивуються, як змінилися їх думки та враження.

Після аналізу SWOT майбутні психологи складають програму саморозвитку. Вони вказують, які нові професійні мотиви виникли в них під час проходження виробничої практики, чи вдалося їм усвідомити власну відповідність обраній професії; визначають мету саморозвитку (як образ самого себе в майбутньому); розробляють програму саморозвитку, працюють за нею та в кінці знову проводять аналіз SWOT.

Список використаних джерел:

1. Кошевенко С.В. SWOT-анализ как инструмент стратегического управления школой [Электронный ресурс] / С.В. Кошевенко // Современные научные исследования и инновации : науч.-прак. журн. – М., 2014. – № 11. Режим доступа : <http://web.snauka.ru/issues/2014/11/41244>. – Название с экрана.
2. Патрахина Т.Н. SWOT-анализ как инструмент планирования стратегии образовательной организации [Электронный ресурс] / Т.Н. Патрахина // Наукоеведение : Интернет-журн. – М., 2015. – Т. 7, № 2. – Режим доступа : <http://naukovedenie.ru/PDF/08PVN215.pdf>. – Название с экрана.
3. Тоцька О.Л. SWOT-аналіз системи вищої освіти в Україні / О.Л. Тоцька // Наук. вісн. Волинськ. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. : Економічні науки / Волинськ. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 5 (230). – С. 41–46.
4. Guleria, A.S. Know Your SWOT [Electronic resource] / A.S. Guleria // The Progressive Teacher : a bi-monthly magazine. – 2015. – Access mode : <http://www.progressiveteacher.in/know-your-swot/>.
5. McArdle M. Using a SWOT Analysis in Teaching Practice / M. McArdle // The Teacher Trainer. – UK, 2003. – № 1. – P. 8–10.